

A kard ma

A kard mint eszköz elvitathatatlan nyomott hagyott az emberi kultúrán, nagyrészt földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül, és bár napjainkban már nem mindennapi tárgy, hiszen (a cél szempontjából) sokkal hatékonyabb fegyvereink is vannak, a kardok és úgy általában a pengés fegyverek a legtöbb ember számára még ma is jelentenek valami többet egy egyszerű eszköznél.

Ebben a dolgozatban tehát azzal foglalkozom, hogy a kard mint tárgy mit jelent vagy jelképez az emberek számára a jelenkorban, illetve azzal, hogy ez a jelentés honnan eredhet. A téma feldolgozásához azonban először információt kellett szerezni, ezt elsősorban közösségi média és élőszó alkalmazásával tettem meg. A válaszadóknak egyetlen kérdést tettem fel, mégpedig, hogy mi az ami eszükbe jut, ha a "kard" és a "vívás" szavakat használom. Ezután összegeztem a kapott válaszokat és az eredmény alapján felállítottam egy elméletet.

Annak ellenére, hogy a vizsgált csoportok összesített mérete nem volt túl nagy, a kérdésre adott válaszok így is egy egyértelmű tendenciát mutattak, ezért az eredményeket elfogadhatónak tekintettem és folytattam a munkát.

A kapott válaszok tartalmi szempontból általánosan három csoportra oszthatóak, ezek:

1. Különböző popkultúrális művek/utalások (pl. Trónok Harca, Gyűrűk Ura stb.)
2. Történelmi tények/személyek vagy az olimpiai vívás
3. Egyéb - Ez a kategória a másik kettőhöz képest lényegesen kisebb, mégis, a válaszok tartalma miatt létjogosultsága van.

Mindezek mellett a válaszok között kategóriától függetlenül visszatérő elem volt a kard és két fogalomcsoport társítása. Az első csoport a becsületet, a személyes kompetenciát, a képzettséget és az önismeretet foglalta magába, összesítve tehát a személy pozitív tulajdonságait, ami lehet a kardhasználat előfeltétele vagy a kardhasználat egyenes következménye. A másik csoportba első sorban a biztonság, az önvédelem és mások védelmezése tartozott. Ezzel szemben a gyilkosság, az emberölés meglepően kevés esetben jelent meg, és ha mégis, akkor inkább a válaszok második csoportjában fordultak elő.

Véleményem szerint ez a jelenség elsősorban a lovagokról és a lovagi életmódról, kultúráról szóló idealizált történetek miatt alakulhatott ki. A romantikus stílusjegyekkel

megírt lovagregények vagy akár azok az elbeszélések, amik a különböző lovagi mondakörökből merítenek (mint például az Artúr történetek több különböző feldolgozása) általában a lovag eszményi képét tárják az olvasók elé, a becsületes, önfeláldozó, másokat védelmező ember képét, aki megszámlálhatatlan egyéb erénnyel és jó tulajdonsággal rendelkezik.

Ennek következménye lehet, hogy a kard maga is felvette ezeket a társított értékeket, hiszen szorosan kapcsolható a lovagokhoz, az eszköz nélkül nem lehetnének a minden nehézséget legyőző hősök. Ahogy tehát a kard kikerült a mindennapi használatból mint fegyver, de megmaradt az eszményi lovag eszközeként a köztudatban, úgy válhatott a kard ezen erények szimbólumává.

Természetesen a lovagregényeknek és romantikus történeteknek is megvannak a valós alapjaik. A lovaggá válás évekig tartó nehéz folyamat volt, azok akik elindultak ezen az úton valóban meg kellett felelniük nem is egy feltételnek, és csak ez után következett a képzés, ami magában foglalt mind erőnléti és harcművészeti képzést, mind pedig kulturális oktatást is. Ebből is leszűrhető tehát, hogy miért kapcsolódhat a kardhoz az elképzelés, miszerint a kard használója egy erényes, kompetens ember.

Tovább lépve vizsgáljuk meg a válaszok tartalmi csoportosítását. Ezek közül a harmadik kategóriával egyelőre nem foglalkozom, később térek ki rá.

A kapott válaszokban egyértelműen elkülöníthetőek voltak azok az emberek, akik a "kard" és "vívás" kifejezésekre történelmi jelentőségű vagy való világbeli dolgokat említettek meg, mint első asszociáció (a "realisztikusok" csoportja) és azok, akik elsősorban különböző fikciós művek címével, szereplőivel vagy egyéb tartalmi elemével válaszoltak ("fikciósok" csoportja). Átfedés ugyan volt a két csoport között, ami leginkább a "realisztikusok" csoportjában volt megfigyelhető, akik az első asszociáció mellett többször említettek különböző popkulturális elemeket is, míg azok, akiket a "fikciósok" csoportjába soroltam általánosan nem beszéltek történelmi vagy valóságos dolgokról.

Nem meglepő módon a "realisztikusok" csoportjában a leggyakrabban a modern olimpiai vívás és a középkor mint történelmi időszak jelent meg. Ebben a csoportban volt továbbá arra példa, hogy a kardhasználat bármilyen formája valamilyen egzotikus felhangot kapott. Ennek fő oka a már említett tény lehetett, mi szerint a kard manapság már nem mindennapi eszköz, és így használatát és a hozzá tartozó tudást sem tekintik annak, még akkor sem, ha a sport változatáról beszélünk.

A "fikciósok" csoportja viszont megkülönböztethető többséggel bírt, ami bizonyítja amit már a bevezetőben is említettem, mégpedig hogy a kardok és pengés fegyverek a mai napig igen erőteljes jelentéssel bírnak az emberek számára, annak ellenére, hogy eredeti céljukra napjainkban sokkal kevesebb alkalommal használjuk őket. Erre a kulturális jelenlétre jó példa - csak hogy néhányat említsek - a HALO számítógépes játéksorozat energia kardja, a Star Wars fénykardja vagy a legtöbb fantasy történet, amelyek általában a középkorra és annak társadalmára utaló jellemzőket tartalmaznak.

A tény, hogy a válaszadók nagy része valami olyannal válaszolt, ami a popkultúra része, felveti a kérdést, hogy vajon miért is ilyen időtálló motívum a kard. Válaszként több lehetséges elméletet állítottam fel, és ezek az elméletek mind más és más forrásból erednek.

Az első lehetséges válasz sok ponton megegyezik azzal, ami miatt a lovagok és a kardok említésére a legtöbb embernek nem az emberölés jut eszébe, mégpedig ezeknek az idealizált megjelenítése. Ha elfogadjuk, hogy a kard ezeknek a pozitív tulajdonságoknak és értékeknek a jelképe, akkor ebből egyenesen következhet, hogy az eszköz rendszeres megjelenítésével a szórakoztató médiánkban tudat alatt ezekhez az értékekhez nyúlunk vissza, és ha máshogy nem, legalább mint szemlélők részesülhetünk ezekben a pozitívumokban, esetleg ilyen példaképeket állítva magunk elé önmagunk is a jobbá válásra törekszünk.

A második lehetőség jóval kevésbé költői és a közelharc konfrontációk tulajdonságain alapul. Rendszeresen visszatérő elem az, hogy a közvetlen közelharc - legyen az kézitusa, vagy valamilyen eszközzel megtámogatott összecsapás - a két résztvevő fél tulajdonságainak, személyes értékének a direkt összehasonlítása, hiszen ellentétben a harc más formáival a végeredmény leginkább magukon a résztvevőkön és az ő személyes tulajdonságaikon múlik. Ebbe az elméletben a kard pusztán történelmi jelentősége miatt szerepel, egyébként bármilyen másik eszközre is értelmezhető lenne, de ez a konkrét fegyver az európai kultúra szerves részévé vált az évszázadok alatt. Mint ilyen tehát, a karddal vívott párbaj a két fél értékének összevetése minden trükk nélkül, a jobb győzedelmeskedik, az ügyetlenebb elbukik.

Ezt az elméletet támaszthatják alá azok a tények is, hogy a kora újkorban a becsületbeli ügyeket párbajjal elrendezni kívánó felek gyakran a kard valamilyen formájához fordultak mint választott fegyvernem, illetve hogy gyakori jellemzése a kardpárbajoknak az, hogy "tiszteességesek", így a végkimenetel elfogadható döntésként. A győztes volt a jobb ember, neki van igaza.

Végül pedig nem elhanyagolható tény az sem, hogy a közelharcú összecsapások személyesek. Egy olyan személyes élmény, ami az egyre személytelenebb modern fegyverzettel nehezen utánozható. Nem meglepő tehát, hogy az ember szívesen lép vissza ezekhez a megmérettetésekhez, amik inkább megadják az érzést, hogy a győztes harcos jobb ellenfelénél, nem technológiai vagy felszereltségi szempontból, hanem emberi teljesítmények terén.

Pont ezért aztán mindenképpen meg kell említeni azt, hogy a fentiekből következően egy kard birtoklása és használata, legyen az modern olimpiai vagy hosszúkard, sokak számára egy tisztelendő, elismerésre méltó tény.

Természetesen rengeteg egyéb magyarázat található a kardok nagy mértékű szerepeltetésére, és igazából egyik sem helyesebb vagy jobb a többinél, az indok mindig személyfüggő.

A kapott válaszok nagy része besorolható volt a "realisztikusok" és a "fikciósok" csoportjába, viszont kénytelen voltam nyitni egy harmadik csoportot néhány válasz miatt, amik sehogyan sem tartoztak egyik oldalhoz sem, annak ellenére, hogy témájukban azért köthetőek lettek volna valamelyikhez. Ezek a válaszok számban kevésnek bizonyultak, viszont néhány megfontolásra érdemes témát is felvetettek. A két legérdekesebb ezek közül a kard és a szexualitás kapcsolata valamint a kard mint az agresszió szimbóluma.

Ez utóbbi egyetlen válaszban merült fel, viszont az indoklása és kifejtése elgondolkodtatott annyira, hogy külön kiemeljem, és megemlítssem azt a gondolatmenetet, amihez a felvetés vezetett. A válaszadó a kardhoz hasonlította az érzelmi szintű, verbális támadásokat, mivel mindkét esetben a résztvevők cselekvései általában offenzívek, függetlenül attól, hogy a célja a magunk, vagy mások védelme, esetleg a tényleges támadás, sértés. Rögtön a magyar nyelvben találhatunk erre utalást, ilyenek például a "szópárbaj" és az "éles szavak" kifejezéseink, de hasonló szóképek léteznek például az angol nyelvben is.

Ennek a gondolatmenetnek a nyomán jutottam el egy gondolathoz, miszerint napjainkban a kard az eszményi lovag pozitív tulajdonságai mellett szimbolizálja az agressziót, támadó szándékot is. Ez a támadó szándék ugyanakkor az emberek szerint nem feltétlenül egyezik meg az ártó szándékkal, hiszen ha megegyezne, az emberölés valószínűleg többször merült volna fel a válaszok között.

Ez a jelenség leginkább kompetitív játékokban érzékelhető, legyen az digitális vagy társasjáték. Amennyiben a játék valamelyik részében támadáshoz vagy védekezéshez használt

értékeket kell számon tartani, a leggyakoribb, hogy ezeknek a jelöléséhez a kardot és a pajzsot használják, függetlenül a játék tematikájától.

Emellett több alkalommal megjelent a válaszok között a szexualitás, mint kapcsolódó koncepció. Valószínűleg, mert a kardok formájuk miatt könnyen alkalmazhatóak fallikus szimbólumként, ráadásul ezt a kapcsolatot tovább erősíti a tárolására alkalmazott kardhüvely, illetve a szűrő technikák és a nemi aktus párhuzamba állítása.

Önmagában ugyan soha nem fordult elő válaszként, mégis sokszor találok a válaszok között kiegészítésként a "hegyes vége az ellenfélbe" megfogalmazás különböző variációival, ami - feltételezésem szerint - arra utal, hogy a kardot a modern ember egy alapjaiban egyszerű és használatát tekintve egyértelmű eszköznek tekinti, ugyanakkor valahol tudatában van annak a hatalmas ismeretanyagnak, amire a vívónak szüksége van ahhoz, hogy fegyverét eredményesen használja.

Összefoglalva tehát a kard napjainkban a mindennapi használati tárgy státuszától bőven eltávolodott, és egy másik, sokkal nehezebben meghatározható pozícióba került át. Egyszerre létezik mint az elmúlt történelem egy darabja és mint az emberi értékek egy igen specifikus csoportjának szimbóluma. Ugyanakkor hosszú történelme miatt az idők során kultúráktól, csoportoktól és területi elhelyezkedéstől függően a kardok köré számtalan különböző mítosz és általánosan elfogadott nézet rakódott, így lehetetlen pontosan meghatározni egy egyszerű és mindenki által támogatott értelmezést a kard szerepéről és jelképéről a modern világban.